

15
B R I E F

V A N

C. AAN X.

OVER DE

BRIEVEN VAN A. AAN Z.

Te A M S T E R D A M,

Bij J. TEN BRINK, GERRITSZ.

1 8 1 5.

Quam multi, C. Caesar, essent de victoribus, qui te crudelem esse vellent, cum etiam de victis reperiantur? quam multi, qui, cum a te nemini ignosci vellent, impedirent clementiam tuam, cum etiam ii, quibus ipse ignovisti, nolint te in alios esse misericordem?

CICERO pro Q. Ligario, 5.

B R I E F

V A N

C. A A N X.

WAARDE VRIEND!

Zeker hebt Gij, even als ik, met ongenoegen, den brief van A aan Z, (*Leyden*, bij L. HERDINGH en Zoon) gelezen, strekkende, om dus genoemde *Franschgezinde* Hollanders in het hatelijkst daglicht voortestellen, en bij Vorst en Volk verdacht te maken. Doch even zeker heeft de brief van B aan Y, (*Leyden*, bij A. en J. HONKOOP), in welken de redenen
van

van A. uitmuntend wederlegd worden, U niet minder, dan mij, behaagd. Ik zoude in die wederlegging volkomen berusten, indien niet de strekking van A's geschrijf mij in dezen tijd zoo uiterst gevaarlijk voorkwam, dat ik het noodig acht, daarover nog het een en ander kortelijk te zeggen.

Onder de zegeningen, die de tegenwoordige verandering van zaken ons aanbrengt, is eene der voornaamste, dat die algemeene verzoening van alle partijen, welke wijze en eerlijke mannen, bij omwentelingen, zoo dikwijls te vergeefs hebben aanbevolen, nu van zelve uit den loop der gebeurtenissen ontstaat, en door de Vorst, wiens edel hart tot zachtheid genegen is, zoo uitdrukkelijk bevestigd wordt. Deze uitkomst maakt de jongste gebeurtenissen voor ieder waar Hollander dubbel dierbaar: wij zijn niet alleen van de verfoeilijkste en verachtelijkste overheersching ontslagen, maar

wij

wij zijn tevens, wederkeerig door eene treuri-
 ge ondervinding geleerd, van onze bijzondere
 denkbeelden over de inrigting van onzen staat
 terug gekomen, en vereenigen ons allen in dit
 hoofdpunt, dat Holland, als onafhankelijke
 Staat, door een' Souverein Vorst, onder de
 waarborging eener wijze Constitutie, moet en
 zal bestuurd worden, en dat WILLEM van
 Oranje, afstammeling van dat Doorluchtig
 Huis, aan 't welk ons Vaderland, naast God,
 zijne verlossing van het vroegere juk te danken
 heeft gehad, die Vorst zijn zal. Gelukkiger
 ommekeer van zaken is in de geheele Geschie-
 denis niet bekend; en elke poging derhalve, om
 dit heilrijk gevolg te storen, moet met kracht
 tegengegaan, en elke stap, schoon zonder een
 snood oogmerk gedaan, doch die dergelijk eene
 strekking heeft, moet aangewezen worden. De
 brief nu van A, als zijnde kennelijk van een'
 schrander man, die zeer wel weet, wat hij
 doet, en naar plan te werk gaat, behoort on-
 der

der het eerste der opgenoemde beletselen van ons wezenlijk geluk.

Wat toch wil A? Hij *schijnt*, bij slot, slechts eenige weinigen te bedoelen, die hij bij name of anderzins, tamelijk duidelijk, te kennen geeft. Doch de geheele toon van zijn geschrijf bewijst voor elk, die geleerd heeft, zulk een toon te verstaan, dat hij een *algemeen* mis-trouwen wil vestigen tegen *alle* die genen, die, onder de Fransche overheersching, in eenigen post geweest zijn. Wat zou hiervan, indien A gehoord werd, het gevolg zijn? Dit: dat, in plaats van dat algemeen en onbepaald vertrouwen, 't welk Vorst en Volk thans, meer dan ooit, in ieder openbaar Ambtenaar en bijzonder' persoon stellen moet, een zeker wantrouwen, gelijk aan dat, 't welk ons onder de Fransche overheersching bezielde, zou plaats hebben, en wij in ieder, wiens lot hem te voren tot eenigen post onder de heerschappij van den

dwingeland NAPOLEON gebragt had, een' vijand
 der tegenwoordige orde van zaken zouden mee-
 nen te zien. Is daarmede aan de weldadige
 strekking der heugelijke verlossing, aan de va-
 derlijke bedoelingen van onzen waardigen Sou-
 verein voldaan? Integendeel: zulk een toon is
 nergens anders toe geschikt, dan om, met ter
 zijdestelling van het hoogste doel, 's Lands
 verdediging en onderlinge eensgezindheid, eene
 gisting en woeling in de gemoederen gaande
 te houden, die, voor het grootste gedeelte
 zonder bepaald doel, alleen in de handen van
 woelzieke intriguanten dienen moet, ten einde
 den grooten hoop in het geval te stellen, van
 zijn vertrouwen aan zulke roervinken te schen-
 ken, die, zich (als 't ware) tot Advocaten der
 Nationale vrijheid opwerpende, en anderen met
 smadelijke namen overladende, het Volk zoeken
 diets te maken, dat zij alleen de mannen zijn,
 van welke het Vaderland zijn heil verwachten
 kan en moet.

Hoe

Hoe wenschelijk ware het geweest, dat het Volk van Nederland, 't welk in de jaren der beproeving zoo veel gelegenheid heeft gehad, om den eerlijken Vaderlander, welken naam hij dan ook dragen mogt, van den eigenbelang-zoeker te onderscheiden, zich nu geheel ontslagen had gezien van alle pogingen, om, in den toon der revolutionairen van 1795 en 1796, onder hetzelfde wantrouwen, onrust en verdeeldheid te zaaijen. Daar hebt gij, mijn Vriend! het oogpunt, waaruit ik den brief van A. aan Z. beschouw, en ik zou mij zeer bedriegen, indien thans deze toon niet uit dienzelfden hoek werd aangeheven, waaruit wij, in de genoemde jaren, zoo vele kreeten van vervolging en uitschudding der vroegere Regenten hebben hooren opgaan. De wijziging is naar de tijdsomstandigheden wel anders, maar het gevolg zou genoegzaam hetzelfde zijn.

't Is waar: naar de tegenwoordige form van Bestuur hangt de keus tot eereposten alleen van
den

den Souvereinen Vorst af; en deze zal zich door A. waarschijnlijk daarin niet laten leiden. Ook zal de waardige staatsman, die door Z. wordt aangeduid, zich, gelijk B. in zijnen brief te regt aanmerkt, wel wachten, om bij den Vorst als keurmeester van anderen op te treden. En dus zou het kunnen schijnen, dat de poging van A. noodwendig zonder eenig gevolg moet blijven, en dus zelfs belagohelijk is. Doch de schrijver heeft te wel ingezien, dat de openbare meening, ook order eene Alleenheersching, op den duur een' beslissenden invloed heeft, dan dat hij gerekend kan worden, eene vruchteloze poging gedaan te hebben. Het kan toch immers niet anders, of, wanneer het A. gelukt, de door hem genoemde of aangeduide mannen bij het algemeen verdacht en gehaat te maken, zulks moet ter kennis van den Vorst komen, die dan al ligt mede een wantrouwen tegen dezelve opvat, of, ten minste, hen, om die algemeene verdenking,

min

min geschikt keurt, om zoodanige posten te bekleeden, in welke zij, ter goede waarneming van de belangen des Vaderlands, het algemeen vertrouwen bijzonder noodig hebben. Welke talenten hierdoor voor het algemeen belang kunnen verloren gaan, behoef ik U niet te zeggen. De poging derhalve van A. is, mijns oordeels, *en* in het tegenwoordig oogenblik, *en* voor het duurzaam geluk onzes Vaderlands allerverderfelijktst.

Is het daarenboven niet onedelmoedig, van de ongelukkige omstandigheden, waarin zich sommigen, 't zij dan door den loop der zaken, 't zij zelfs door gebrek aan vastheid van karakter, bevonden hebben om den Dwingeland ten dienst te moeten zijn, nu zulk een misbruik te maken, dat men de personen, die in een dier beide gevallen zijn geweest, nu aan de algemeene verachting prijs geeft? Hoe velen zijn er, (en mogelijk is A. ook onder dit getal,) die,

die, in dit opzicht, alleen daarom vrij van zich af kunnen spreken, dewijl zij toevallig, of ook niet toevallig, geen aanzoek tot eenigen post gehad hebben!

— — — — *casta est, quam nemo rogavit.*

Hoe veel edeler is het, met de achttingwaardige Regering van Rotterdam, in derzelver Proclamatie van den 4den dezer, te zeggen: „ wij allen handelden verkeerdelijk, wij allen behoeven elkanders liefde en vergeving, onderling en wederkeerig — niet een was buiten schuld!”

A. kon dit bedenken, en A. (indien anders de openbare meening, gesterkt door vele inwendige bewijzen van zijnen brief, zich niet vergist,) moest dit bedenken. Hij wist toch, hoe schadelijk het schermen met bloote woorden, het *declameren* in het wilde weg geweest is.

Hij

Hij weet, beter dan menig ander, hoe gemakkelijk het is, wanneer men eene vrije drukpers heeft, zijne *bijzondere* vijanden in algemeenen haat te brengen. Hij moest dus, is hij inderdaad met de tegenwoordige orde van zaken eens, zijne groote talenten veelër besteden, om alle Hollanders op hun eenig waar belang oplettend te maken; om hen, die van wege hunne jaren en betrekkingen, zulks kunnen doen, op te wekken ter verdediging der herkregeene onafhankelijkheid, en ter zuivering van den vaderlandschen bodem van alle de nog aldaar overgeblevene Franschen: hij moest, met verzaking van alle bijzondere bedoelingen en personeele veete, alleen het waar belang des vaderlands in het oog houden en zoeken te bevorderen, en daar door zou hij, van zijnen kant, kunnen weg nemen dat alles, wat men tegen hem, uit vroegere werkzaamheden, zou kunnen aanvoeren, om ook hem, niet alleen als min geschikt ter waarneming van eenige gewigtige

be-

betrekking, maar bijzonder als zeer gevaarlijk voor te stellen in eenen tijd, waarin niets van datgene opgang kan maken, wat voor eenige jaren sommiger fortuin maakte, en ook het zijne, (in den eigenlijken zin van het woord,) gemaakt heeft.

Vaarwel, mijn vriend! verkiest A. nog meer in den vorigen geest te schrijven, ik zal hem verder antwoorden. Intusschen ben ik, enz.

G. 27 Dec. 1813.

C.
